



Verslag van de voorzitter van de ICBR aan de PLEN-CC-24

Activiteitenverslag juli 2023–december 2024

Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn

Rapport Nr. 298

Disclaimer: uitsluiting van aansprakelijkheid in verband met toegankelijkheid

De ICBR streeft ernaar haar documenten zo toegankelijk mogelijk te maken. Om redenen van efficiëntie is het niet altijd mogelijk om alle documenten in de verschillende talenversies volledig toegankelijk beschikbaar te stellen (bijvoorbeeld met alternatieve teksten voor alle afbeeldingen of in begrijpelijke taal). Het onderhavige rapport bevat mogelijk figuren en tabellen. Voor nadere toelichtingen kunt u contact opnemen met het secretariaat van de ICBR via het telefoonnummer 0049261-94252-0 of per e-mail via sekretariat@iksr.de.

Colofon

Uitgegeven door de:

Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR)
Kaiserin-Augusta-Anlagen 15, 56068 Koblenz, Duitsland
Postbus: 20 02 53, 56002 Koblenz, Duitsland
Telefoon: +49-(0)261-94252-0
Fax: +49-(0)261-94252-52
E-mail: sekretariat@iksr.de
www.iksr.org

Overzicht:

1. Een klimaatbestendige Rijn - klimaatadaptatie
2. Een dynamische Rijn - sedimentmanagement
3. Een gezonde Rijn - ecologische passeerbaarheid en biodiversiteit
4. Een schone Rijn - goede waterkwaliteit
5. Een goed voorbereide maatschappij - omgang met hoog- en laagwater
6. Een toekomstgerichte commissie - publieksvoorlichting en digitalisering

1. Een klimaatbestendige Rijn - klimaatadaptatie

De ICBR heeft de voorbije anderhalf jaar vooruitgang geboekt bij de actualisering van de **klimaatadaptatiestrategie**. In het programma Rijn 2040 is vastgelegd dat de geactualiseerde strategie voor 2025 beschikbaar moet zijn en vervolgens om de tien jaar zal worden herzien.

De expertgroep "**Afvoerprojecties**" (EG HCLIM) is klaar met zijn werk. In juli 2024 is [ICBR-rapport 297](#) gepubliceerd, een op rapporten van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering (IPCC) en op nationale modellen gebaseerd overzicht van de verwachte ontwikkeling van de afvoer tot het einde van de 21^e eeuw voor een selectie van meetpunten aan de hoofdstroom en de zijrivieren van de Rijn.

De expertgroep "**Watertemperaturen**" (EG STEMP) heeft zijn rapport over de ontwikkeling van de watertemperatuur van de Rijn in de voorbije 45 jaar afgerond. De publicatie hiervan staat gepland voor december 2024. Het rapport over de geprognosticeerde ontwikkeling van de watertemperatuur tot het einde van de 21^e eeuw zal in het voorjaar van 2025 beschikbaar komen.

De werkgroep "Ecologie" en zijn expertgroep "Visfauna" hebben nieuwe inzichten verzameld in verband met de effecten van klimaatverandering op de **fauna en flora** van de Rijn, inclusief de immigratie van exoten. Om ook rekening te kunnen houden met antropogene effecten, werkt de expertgroep "Laagwater" aan een projectie van de **waterbeschikbaarheid**, in nauwe samenwerking met het EU-Horizon-project "STARS4Water".

Alle resultaten en adaptatiemaatregelen zullen worden besproken in het kader van een **workshop** die op 19 en 20 maart 2025 in Arnhem (Nederland) plaatsvindt en waarvoor belangrijke gebruikersgroepen zullen worden uitgenodigd. Daarna zal er een redactiegroep worden gevormd om de adaptatiestrategie te actualiseren.

2. Een dynamische Rijn - sedimentmanagement

Een ander interdisciplinair onderwerp is de verdere ontwikkeling van het **sedimentmanagement**, met bijzondere aandacht voor de sedimenthuishouding. De voorzitters van de drie werkgroepen H, B en S hebben hiervoor een stappenplan ontwikkeld, dat in mei 2023 is goedgekeurd door de landen. In de winter van 2023/2024 is er een inventarisatie uitgevoerd in de landen van het Rijnstroomgebied. Op 24 en 25 juni 2024 heeft er een [workshop](#) plaatsgevonden in Straatsburg, die werd bijgewoond door internationale deskundigen. De resultaten hiervan zullen in december 2024 worden gepubliceerd in een ICBR-rapport. De volgende stap is het formuleren van de eisen aan een evenwichtige, zo mogelijk riviertypische sedimenthuishouding.

3. Een gezonde Rijn - ecologische passeerbaarheid en biodiversiteit

De landen hebben in 2024 verder overleg gepleegd over de voortgang bij de uitvoering van maatregelen voor het herstel van de **ecologische passeerbaarheid in de zuidelijke, Duits-Franse Bovenrijn**. De werkzaamheden voor de aanleg van vispassages aan de stuwen van Rhinau en Marckolsheim in Frankrijk gaan vooruit. Frankrijk en Duitsland zijn het eens geworden over een procedure om de meanders in Gerstheim en Rhinau passeerbaar te maken. Voor de onderste drempel in de meander Gerstheim wordt op dit moment een bestek ontwikkeld. De verbouwing van de twee onderste drempels in de meander Rhinau vindt plaats in het kader van het Frans-Duits INTERREG-project Rhinaissance 2.0.

De Atlantische zalm is een "vlaggenschipsoort" die representatief is voor andere langeafstandstrekvisseren. Van maatregelen voor het herstel van de ecologische passeerbaarheid profiteert de gehele fauna en flora. De voorbije jaren is het aantal teruggekeerde zalmen in het Rijnstroomgebied niet in de mate toegenomen die zou kunnen worden verwacht gelet op de uitgevoerde maatregelen en de uitzetinspanningen. Daarom hebben de landen in het Rijnstroomgebied in april 2023 een nieuwe studie in opdracht gegeven om de voortgang van de maatregelen te controleren en de strategie voor de herintroductie te optimaliseren ("**zalmstudie**"). De resultaten hiervan worden sinds het najaar van 2024 besproken in de ICBR-overleggroepen; ze zullen in 2025 samen met een technisch-inhoudelijke inschatting van de ICBR worden gepubliceerd en in aanmerking worden genomen bij het volgende voortgangsrapport over het Masterplan trekvisseren. Ook is er een **syntheserapport over de genetische monitoring van zalmen** gepland.

De expertgroep "Visfauna" (EG FISH) heeft **aanbevelingen voor visbescherming en stroomafwaartse vismigratie** aan waterkrachtcentrales geformuleerd. De publicatie hiervan staat gepland voor december 2024.

Ook aan de versterking van de biodiversiteit wordt verder gewerkt. Er is gestart met **rondetafelgesprekken over het biotoopnetwerk**. Het eerste gesprek heeft op 5 maart 2024 in Koblenz plaatsgevonden. Het tweede gesprek staat gepland voor 11 februari 2025. Daarnaast houdt de expertgroep "Biotoopnetwerk" (EG BIOTOP) zich bezig met de verdere ontwikkeling van de methode voor de gebiedsdekkende controle van de voortgang van het biotoopnetwerk d.m.v. teledetectiegegevens; het streven is om de biotoopatlas te actualiseren.

De expertgroep "Biologische monitoring" (EG BMON) heeft het **Rijnmeetprogramma 2024/2025** voorbereid. Een groot deel van de bemonsteringen heeft inmiddels plaatsgevonden in de landen. Voor het eerst zijn er op verschillende meetlocaties op vrijwillige basis ook watermonsters genomen voor latere **eDNA-analyses**. De resultaten van dit programma zullen worden opgenomen in het vierde beheerplan (beheerscyclus 2028-2034) van het internationaal stroomgebiedsdistrict Rijn.

4. Een schone Rijn - goede waterkwaliteit

Microverontreinigingen blijven een centraal aandachtspunt van de ICBR. Om het tijdens de Rijnministersconferentie van 2020 vastgestelde reductiedoel van 30% regelmatig te kunnen controleren, heeft de ICBR in december 2022 een [systeem voor de monitoring en beoordeling van microverontreinigingen](#) gepubliceerd. De werkgroep "Waterkwaliteit/emissies" (WG S) heeft meerdere subgroepen en een redactiegroep opgericht die op dit moment aan de eerste **tussentijdse balans** werken. Deze balans zal eind 2025 beschikbaar zijn.

In het najaar van 2023 is de nieuwe tijdelijke **expertgroep Industrie en MKB** (EG INDUSTRY) begonnen met zijn werk. Deze groep houdt zich bezig met (de beoordeling van) maatregelen ter vermindering van microverontreinigingen uit de emissiebron industrie en MKB.

Het door de EU via het LIFE-programma gesubsidieerde **project in verband met de non-targetscreening** van de Rijn liep tot februari 2024. Het eindrapport is ingediend door de ICBR en goedgekeurd door de EU. Om de methode verder te ontwikkelen, zijn de landen het eens geworden over een vervolgproject, dat loopt van maart 2024 t/m februari 2029. Naast de vijf partners uit Zwitserland, Duitsland en Nederland zijn ook Frankrijk en Luxemburg met nieuwe meetlocaties toegetreden tot het project. In het kader van een door de ICBR georganiseerde [workshop](#) in september 2023 zijn de eisen aan dit project gedefinieerd.

De expertgroep "Waarschuwings- en Alarmplan Rijn" (EG SAPA) bereidt het werk aan het **nieuwe Rijnalarmmodel** voor, dat voor 2027 dient te worden ontwikkeld. Op dit moment worden er afspraken gemaakt over de functionaliteiten. Het werk zelf zal in 2025 van start gaan. De volgende **internationale alarmoefening** staat gepland voor 2025.

De expertgroep "Chemische monitoring" (EG SMON) heeft het **Rapport over de kwaliteit van het Rijnwater 2021-2023** geschreven; de publicatie hiervan staat gepland voor december 2024. Het rapport bestrijkt nu een periode van drie jaar (vroeger had het rapport betrekking op twee jaar), en is beknopter geformuleerd. Voor de actualisering van het Rijnmeetprogramma chemie en de Rijnstoffenlijst is een tijdschema voor 2025/2026 ontworpen.

De expertgroep "Verontreiniging van biota" (EG SCON) begeleidt de statistische evaluatie van metingen van de **verontreiniging van biota (vissen/schelpdieren) met schadelijke stoffen** in het Rijnstroomgebied in de periode 2015-2022. Inmiddels hebben de delegaties alle gegevens ingediend en nu wordt er gewerkt aan het conceptrapport. De publicatie van het document staat gepland voor de tweede helft van 2025.

De gereactiveerde expertgroep "Emissies" (EG SEMI) is in november 2024 voor het eerst weer bijeengekomen om afspraken te maken over de methode voor de volgende **emissie-inventarisatie**, die nodig is voor het vierde beheerplan van het internationaal stroomgebieddistrict Rijn.

Op 11 en 12 december 2024 organiseren de ICBR en de BfG samen een **workshop over (micro)plastics** in de Rijn. Tijdens dit event, dat plaatsvindt in Bonn, zal de nadruk onder andere worden gelegd op voorstellen voor maatregelen om de emissie van plastics te reduceren.

5. Een goed voorbereide maatschappij - omgang met hoog- en laagwater

De afgelopen jaren werd de afvoer van de Rijn en zijn zijrivieren gekenmerkt door afwisselend te veel en te weinig water. Prominente voorbeelden hiervan zijn de overstromingsramp in juli 2021 aan enkele zijrivieren van de Rijn, zoals de Ahr en de Erft, en het laagwater- en droogtejaar 2022.

De ICBR heeft in oktober 2023 een internationale [workshop over zware neerslag en stortvloed](#) georganiseerd in Bonn. Een rapport over de resultaten van deze bijeenkomst zal in december 2024 uitkomen.

De expertgroep "Laagwater" (EG LW) heeft een **rapport over de laagwater- en droogtegebeurtenis in 2022** geschreven. Ook voor dit rapport staat de publicatie gepland voor december 2024.

Om het risicoreductiedoel "15% voor 2040", dat in het programma Rijn 2040 is vastgelegd, op gezette tijden te kunnen controleren (voor het eerst in 2027) moeten er enkele berekeningen worden uitgevoerd, onder andere met het door de ICBR ontwikkelde instrument "FloRiAn" (Flood Risk Analysis). Om deze werkzaamheden voor te bereiden, is de expertgroep "**Validatie van waterstandverlagende maatregelen**" (EG HVAL) in het najaar van 2023 gereactiveerd. De ICBR heeft bij de landen gegevens opgevraagd over de geplande oplevering van maatregelen. Dit heeft geresulteerd in een lijst van [waterstandverlagende maatregelen](#) die fungeert als actuele informatie- en gegevensbasis.

Verder bespreekt de groep, zoals in het programma Rijn 2040 is vastgelegd, de werkwijze voor de inventarisatie van mogelijke **nieuwe hoogwaterretentiegebieden** bovenop de maatregelen die de ICBR al op een rij heeft gezet.

De werkgroep "Hoog- en laagwater" (WG H) is begonnen aan een **rapportage over de actualisering van de gebieden met een potentieel significant overstromingsrisico** (derde cyclus van de EU-Richtlijn over overstromingsrisico's).

Deze rapportage zal voor 22 december 2024 worden gepubliceerd om de EU-lidstaten te ondersteunen bij hun nationale rapportage aan de Europese Commissie.

Verder heeft de WG H de informatie-uitwisseling over good practice-voorbeelden van **niet-technisch overstromingsrisicobeheer** (vrijhouden van bebouwing, bescherming van objecten en risicocommunicatie) en gedragsverandering voortgezet.

6. Een toekomstgerichte commissie - publieksvoorlichting en digitalisering

Op 9 april 2024 heeft de **jaarlijkse informatie-uitwisseling tussen de ngo's en de voorzitter** plaatsgevonden. Onderwerpen die daarbij ter sprake zijn gebracht, waren maatregelen voor klimaatadaptatie, versterking van de biodiversiteit en verbetering van de waterkwaliteit. De ngo's volgen met belangstelling de voortgang in het herstel van de ecologische passeerbaarheid in de zuidelijke, Duits-Franse Bovenrijn.

Sinds de vorige Plenaire vergadering in juni 2023 in Wenen heeft de ICBR twee [persberichten](#) uitgegeven. Dit gebeurde naar aanleiding van de Plenaire vergadering van 2023, in het kader waarvan het Rijnmeetprogramma biologie 2024/2025 is vastgesteld, en na de publicatie van het ICBR-rapport over de ontwikkeling van de afvoeren in de Rijn onder invloed van de klimaatverandering tot het einde van de 21^e eeuw. Tijdens het vergaderjaar 2023/2024 zijn er minder aanvragen van de pers binnengekomen dan tijdens de droge zomer van 2022.

Tijdens de periode waar het activiteitenverslag betrekking op heeft, zijn er in het secretariaat van de ICBR negentien **bezoekersgroepen** geteld, acht daarvan kwamen uit Europa, zeven uit Azië/het Nabije Oosten, drie uit Afrika en één uit Zuid-Amerika.

De ICBR, vertegenwoordigd door de voorzitter, het hoofd van het secretariaat, de beleidsmedewerkers van het secretariaat en in sommige gevallen ook voorzitters van groepen, heeft op **negenentwintig bijeenkomsten** een presentatie gehouden, tien daarvan waren onlinevergaderingen en negentien fysieke overleggen, waaronder:

- 75-jarig jubileum van de Duitse dienst voor Hydrologie (BfG) in Koblenz (Duitsland),
- Colloquium "ecologische bescherming tegen overstromingen en natuurlijk herstel van rivieren" in Walferdingen (Luxemburg),
- 225-jarig jubileum van Rijkswaterstaat in Delft (Nederland),
- Workshop over microplastics van de Internationale Scheldecommissie en de Internationale Maascommissie in Maastricht (Nederland),
- UNECE Global Workshop on Droughts in Transboundary Basins in Genève (Zwitserland),
- European Water Summit in Lanaken (België),
- International Cooperation Forum in Bazel (Zwitserland),
- Free Flow Conference in Groningen (Nederland),
- European Green Week in Brussel (België),
- Twaalfde algemene vergadering van het International Network of Basin Organizations in Bordeaux (Frankrijk).

Sinds enkele jaren wisselt de ICBR informatie uit met de Administratieve Commissie voor de Uruguay (CARU) en het Comité voor de ontwikkeling van het stroomgebied van de Uruguay (CCRU). In de zomer van 2024 hebben de voorzitter van de ICBR en het hoofd van het secretariaat een bezoek gebracht aan de CARU en het CCRU. Hierover is een [melding](#) verschenen op de ICBR-website.

Naast de klassieke persvoorlichting en de website www.iksr.org is de ICBR sinds eind 2020 actief op **sociale media**. In verband met de omstreden ontwikkeling van het platform X (voorheen Twitter) heeft de ICBR haar account daar in december 2023 opgedoekt. De ICBR heeft wel nog een pagina op **LinkedIn** ([International Commission for the Protection of the Rhine](#)). In het najaar van 2024 heeft de tweede "**ICPRMemberWeek**" plaatsgevonden. Na de presentatie van de Biotoopatlas door het secretariaat in september hebben de nationale delegaties en de EU van oktober tot november projecten voorgesteld in verband met het herstel van waterrijke gebieden en de bijdrage daarvan aan de biodiversiteitsdoelstellingen van Rijn 2040.

In het kader van een samenwerking tussen de ICBR en de **Historische Archieven van de Europese Unie** (HAEI) in Florence zijn de **historische documenten** uit de jaren 1948-1993 openbaar toegankelijk gemaakt. Op de website van de ICBR is hierover een [melding met link naar de HAEI-website](#) verschenen.

Sinds september 2023 vinden er in de ICBR meertalige (d.w.z. simultaan getolkte) vergaderingen in **hybride vorm** plaats. Naast fysieke vergaderingen en pure videoconferenties vormen deze besprekingen een derde standbeen voor het werk van de ICBR. Een jaar na de invoering van deze vergadervorm is er een positieve balans opgemaakt. De ICBR wordt door de hybride conferenties duurzamer en flexibeler. Ze maken het gedelegeerden en waarnemers die van ver moeten komen gemakkelijker om deel te nemen aan de ICBR-activiteiten.

Bijlage 1: ICBR-rapporten

De onderstaande lijst bevat [ICBR-rapporten](#) die in het vergaderjaar 2023/2024 zijn gepubliceerd of die waarschijnlijk na de Plenaire vergadering van 2024 zullen worden gepubliceerd.

ICBR-rapport 294:	Internationaal Waarschuwings- en Alarmplan Rijn (IWAP) - meldingen van 2023
ICBR-rapport 295:	Actualisering van het web-IWAP-systeem
ICBR-rapport 296:	Rijnstoffenlijst 2024-2026
ICBR-rapport 297:	Afvoerscenario's klimaatverandering voor het Rijnstroomgebied
<i>ICBR-rapport 298:</i>	<i>Verslag van de voorzitter van de ICBR (activiteitenverslag) 2023/2024 (waarschijnlijk in december 2024)</i>
<i>ICBR-rapport 299:</i>	<i>Rapport over de laagwater-/droogtegebeurtenis van 2022 (waarschijnlijk in december 2024)</i>
<i>ICBR-rapport 300:</i>	<i>Beoordeling en ontwikkeling van de kwaliteit van het Rijnwater in de periode 2021-2023 (waarschijnlijk in december 2024)</i>
<i>ICBR-rapport 301:</i>	<i>Ontwikkeling van de temperatuur van het Rijnwater van 1978 t/m 2023 (waarschijnlijk in december 2024)</i>
<i>ICBR-rapport 303:</i>	<i>Aanbevelingen voor visbescherming en stroomafwaartse vismigratie aan waterkrachtcentrales in het Rijnstroomgebied (waarschijnlijk in december 2024)</i>
<i>ICBR-rapport 306:</i>	<i>Workshop over zware neerslag op 4 oktober 2023 in Bonn: rapport over de resultaten (waarschijnlijk in december 2024)</i>
<i>ICBR-rapport 307:</i>	<i>Workshop over sedimentmanagement op 24/25 juni 2024 in Straatsburg: rapport over de resultaten (waarschijnlijk in december 2024)</i>
ROR-rapportage	<i>Rapportage over de actualisering van de vaststelling van gebieden met een potentieel significant overstromingsrisico in het internationaal stroomgebieddistrict Rijn (derde ROR-cyclus) (waarschijnlijk in december 2024)</i>

Bijlage 2: ICBR-workshops

De onderstaande lijst bevat [bijeenkomsten](#) die de ICBR in 2023/2024 heeft georganiseerd.

18 september 2023 in Koblenz	Workshop "A new harmonized approach for non-target screening – exploring its potential to track contaminants in environmental monitoring"
4 oktober 2023 in Bonn	Workshop "Zware neerslag en stortvloeden: nieuwe risico's en handelingsopties in het Rijnstroomgebied"
24 en 25 juni 2024 in Straatsburg	Workshop "Sedimenthuishouding en sedimentmanagement"
11 en 12 december 2024 in Bonn	<i>Workshop "Microplastics in the River Rhine – Methods, Occurrence and Effects"</i> <i>Workshop "(Micro)plastics in de Rijn - emissiebronnen en mogelijke maatregelen"</i>